

Scipio Slataper
El meu carst

Traducció d'Anna Casassas

editorial minúscula
BARCELONA

Títol original: *Il mio carso*

© de la traducció: 2025 Anna Casassas Figueras

Revisió: Marta Hernández Pibernat

© 2025 Editorial Minúscula, S. L.

Societat unipersonal

Av. República Argentina, 163

08023 Barcelona

minuscula@editorialminuscula.com

www.editorialminuscula.com

Primera edició: maig del 2025

Disseny gràfic: Pepe Far

Imatge de la coberta: drets reservats

Queda rigorosament prohibida, sense l'autorització escrita dels titulars del copyright, sota les sancions previstes per les lleis, la reproducció total o parcial d'aquesta obra per qualsevol mitjà o procediment, incloent-hi la reprografia i el tractament informàtic.

Preimpresió: Addenda

Impressió: Romanyà Valls

ISBN: 979-13-990040-2-1

Dipòsit legal: B-8.408-2025

Printed in Spain

A Gioietta

Primera part

Voldria dir-vos: Vaig néixer al carst, en una barraca amb el teulat de palla ennegrida per les pluges i el fum. Hi havia un gos espellifat i rogallós, dues oques enfangades del ventre, un càvec, una forca, i del munt de fems quasi sense palla se n'escorrien, després de ploure, reguerons de suc marronós.

Voldria dir-vos: Vaig néixer a Croàcia, a la gran roureda. A l'hivern tot era blanc de neu, la porta només es podia obrir un pam, i de nit sentia udolar els llops. La mare m'embolicava les mans botides i vermelles amb draps, i jo em deixava caure a la llar de foc ploriquejant de fred.

Voldria dir-vos: Vaig néixer a la plana moraviana i corria com una llebre pels llargs solcs, fent alçar el vol a les cornelles gralladores. Em tirava de panxa a terra, desenterrava una ravebleda i la rosegava tota terrosa. Després vaig arribar aquí, vaig mirar de domesticar-me, vaig aprendre italià, vaig triar els amics entre els joves més cultes; però m'he d'afanyar a tornar a la pàtria perquè aquí no hi estic bé.

Voldria enganyar-vos, però no em creuríeu. Sou llestos i sagaços. De seguida veuríeu que soc un pobre italià que

intenta embarbar les seves preocupacions solitàries. Val més que confessi que soc germà vostre, per més que de vegades us miri embadocat i llunyà i em senti tímid davant de la vostra cultura i dels vostres raonaments. Potser és que us tinc por. Les vostres objeccions em tanquen, de mica en mica, en una gàbia, mentre us escolto obsequiós i content, i no m'adono que esteu paladejant la vostra intel·ligència. I aleshores em poso vermell i callo, en un extrem de la tauleta, i penso en el consol dels grans arbres oberts al vent. Penso delerosament en el sol sobre els tossals i en la florent llibertat; en els amics de debò, que m'estimen i em reconeixen amb una encaixada, amb una rialla plàcida i plena. Ells són sans i bons.

Penso en els meus orígens llunyans i desconeguts, en els meus avantpassats llaurant el camp interminable amb la rella tirada per quatre cavallassos clapats, o vinclats dins del davantal de cuir davant de les calderes del vidre fos, en el meu avi emprenedor que baixa a Trieste a l'època del port franc; en la gran casa verdosenca on vaig néixer, on viu, endurida pel dolor, la nostra àvia.

Era bonic veure-la asseguda a l'àmplia terrassa ober-ta a enormes baluards, les muntanyes i el mar, seca i resis-tent al costat de la meva altra àvia, la vellota veneciana, rubicunda i desansiada, que tenia quasi vuitanta anys i encara se li veia com el batec blavós i fort del pols li pujava i baixava a la pell suau com una fulla. Aquesta àvia em parla del setge de Venècia, del sac de patates al mig del soter-rani, de la bomba que va trencar un tros d'edifici. I duia un

mocadoret blanc sobre els pocs cabells fins, i era alegre. Quan venia a dinar a casa, l'avi sempre li deia: «Feliços els uis que la veuen.»

Però en aquell temps a mi l'àvia no m'interessava. Jo m'esquitllava al camp a jugar amb els arbres.

El nostre jardí era ple d'arbres. Hi havia un castanyer bord vermell amb dues branques en forma de forca que per pujar-hi s'hi havia de posar el peu a dins, i després quan no el podia treure hi deixava la sabata. De dalt de tot veia les teules vermelles de casa nostra, plenes de sol i de pardals. Hi havia una mena d'avet molt vell pel qual s'enfilava una glicina gruixuda com una boa, rugosa, acanallada, torta, que anava de primera per pujar a cuitacorrens quan jugàvem a fet. Jo m'amagava sovint al vell xiprer ple de racons espessos i de mates, i per primavera, mentre des d'allà dalt observava el pas cautelós de qui parava, m'entretenia xuclant el manat de glicina que em picava fresc sobre els ulls com un penjoll de raïm. La flor de la glicina té un gust dolcenc amargantós, estrany, de fulles de presseguer i una mica com d'èter.

També hi havia molts arbres fruiters, sobretot mirabolans, reines clàudies i figueres. Tan bon punt les flors perdien els pètals i els capolls s'engruixien, jo era allà dalt per tastar-los, quan encara no eren ni verds. Verds són bons! La pellofa del pinyol encara és tendra, com llet presa, i a dins hi ha una mica d'aigua puríssima i viscosa. Després, al cap d'uns quants dies, quan la mare torna a sortir per anar a veure la tia, s'ha tornat una gelatina dolça per

xarrupar amb la punta de la llengua. Però que n'és de bona la carn, tan aspra. D'entrada la dent té por de tocar-la i la prem desconfiat, mentre la llengua la humiteja generosament i assaboreix la saba dels foradets. A continuació la mossega. Les genives cremen, les dents s'estrenyen les unes amb les altres, s'esmussen i es fan rasposes com pedres, i tota la boca s'omple d'aigua.

Però quan ve l'estiu, per arribar a la poca fruita que queda cal ser un liró. Anar on els ocells no tenen por, perquè no estan acostumats a trobar-te allà dalt. A la bifurcació de les dues branques més altes, m'aguantava agafat amb un peu i equilibrant-me amb la dreta estirada avançava com si fos un cuc amb l'esquerra per la branqueta del cim, aguantant-me la respiració, fins que arribava al punt on es plegava i de mica en mica me la podia acostar fins a la boca. Alguna vegada l'havia de deixar anar de cop perquè l'àvia cridava: «Canalla, qu'us matareu al cim dels arbres!» Aleshores callava, vermell, i m'esmunyia cap avall.

I també hi havia, a la vora de la paret del carrer, un teix al qual jo arrencava fàcilment grans trossos d'escorça per veure'l més net i més rogenc. Tenia, al tercer nus, dues branques com un llit, i algun dia havent dinat m'hi adormia; o bé contemplava des de la trona la patuleia del carrer que a sota s'empentava per atrapar les baies vermelles que jo llançava com un senyor. (Jo no en menjava, em feien fàstic.) Després, engallardida, començava a tirar pedres i jo, aleshores, saltava com un dimoni, corria al portal, estirava la tija de ferro que feia de pestell, i avall a més córrer

pels carrers, fins quasi al centre de la ciutat, amb samarreta i pantalons curts de ratlletes blanques i blaves, llargs rínxols rossos, bramant: «Da-li! Da-li!» I a la nit m'adormia ajagut al llit mentre la mare encara em treia els mitjons plens de terra i graveta. Estimada i bona mare meva.

La patuleia! Van fer una guerra terrible a pedrades a Sanza, una antiga fortalesa triestina enderrocada, al costat dels nostres camps. Els vam sentir cridar, córrer, esclafar-se. Eren italians i negres. Van guanyar els italians. I un baixava amb el coll obert i cantava cadenciosament: «Però de moment io hai guanyat! Però de moment io hai guanyat!»

Vaig veure tota la guerra abissínia en un mapa immens que el papa havia penjat a la nostra habitació i, amb el *Piccolo* a la mà, ens explicava per on avançaven els italians. A sota hi havia, a cavall, amb plomes al cap i negres de cara, Menelik i el ras Alula: i jo els foradava el nas amb la punxa de les banderetes. Estava molt content que els italians guanyessin. Diria que vaig resar per ells.

Aleshores creia en Déu i cada nit resava: «Pare nostre que esteu en el cel» i a continuació tancava els ulls, em quedava ben quiet ben quiet, pensant només en la persona que volia que Déu estimés. I això era resar. I resava per la meva preciosa Itàlia, que tenia un cuirassat molt gran, el més fort del món, que es deia *Duilio*. La nostra pàtria era dellà del mar, a l'altra banda. En canvi, aquí, la mare tancava els porticons la vigília de la festa de l'emperador, perquè nosaltres no il·luminàvem les finestres i no fos cas d'alguna pedrada.

